

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481- 32 -21, факс (044) 236-1049

E-mail: ministry@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Від 16.05.13 № 1/9-324

На № _____ від _____

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту
Автономної Республіки Крим, управління
(департаменти) освіти і науки обласних,
Київської та Севастопольської міських
держадміністрацій
Інститути післядипломної педагогічної освіти

Про вивчення курсів духовно-морального
спрямування у 2013/ 2014 навчальному році

16 квітня у Міністерстві освіти і науки відбувся Всеукраїнський круглий стіл на тему «Вивчення курсів духовно-морального спрямування: досвід, виклики, перспективи».

У ньому взяли участь вчителі курсів духовно-морального спрямування, методисти обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти, члени Громадської ради з питань співпраці з церквами і релігійними організаціями при Міністерстві освіти і науки України, автори програм, підручників.

Учасники обговорили вплив викладання предметів духовно-морального спрямування на формування особистості дитини та на моральну атмосферу у школі; взаємодію органів освіти, релігійних і громадських організацій у питанні забезпечення викладання таких предметів тощо.

За результатами круглого столу інформуємо про наступне.

Міністерство приділяє значну увагу викладанню курсів духовно-морального спрямування, в тому числі факультативних курсів з християнської етики, оскільки їх вивчення сприяє формуванню в дітей традиційних для України християнських цінностей: істини, благочестя, добра, любові, краси, гідності, обов'язку, честі та совісті.

Натепер перелік навчальних курсів цієї тематики розширився, і учні мають можливість вивчати такі предмети за вибором: “Розмаїття релігій і культур світу”, “Історія релігій”, “Історія релігій світу і духовна культура”, “Історія світових релігій”, “Християнська етика в українській культурі”, “Основи православної культури”, “Християнська етика”, “Християнська культура”, “Етика: духовні засади”, “Основи Православної культури Криму”, “Біблійна та християнська етика”, “Моральне виховання”, “Основи християнської моралі та етики”, “Психологія духовного розвитку”, “Православна етика”, “Добротолубіє”, “Криниці духовності. Біблія як текст: морально-етичний канон та естетичний феномен”, “Основи релігієзнавства”, “Цікава Біблія” тощо.

Міністерство інформує, що у наступному 2013/2014 навчальному році курс «Етика» буде вивчатись у 5 класі за рахунок варіативної складової Типових навчальних планів, як і курси духовно-морального спрямування.

Просимо довести дану інформацію до керівників загальноосвітніх навчальних закладів.

Заступник Міністра

Б. М. Жебровський

Євтушенко Р.І., 481 47 60

Про вивчення курсів духовно-морального спрямування у 2013 -2014 навчальному році

Формування духовного світу дітей та молоді, духовності як провідної якості особистості – велике і складне завдання. Особливої актуальності воно набуває сьогодні, коли складності соціально-економічного й політичного розвитку країни у попередні роки боляче вразили молодь. Серед дітей та молоді падає духовність,

зріє зневіра у моральних орієнтирах у повсякденному житті. Засоби масової інформації та комунікації дедалі більше впливають на суспільство й особливо на молодь, нерідко потураючи культам сили, зброї, моральному релятивізму і конформізму.

У ситуації гострого дефіциту ціннісних установок і орієнтацій релігійні моральні цінності, які є основою гуманістичних цінностей, відіграють дедалі вагомішу роль у сучасному вихованні дітей та молоді. Отже, виникає гостра потреба в залученні християнських цінностей до процесу виховання дітей, визначенні основних засад, цілей, напрямів, змісту, форм і методів формування духовності на їх основі, які разом з іншими складовими сприятимуть розвитку і формуванню духовної високоморальної особистості, майбутнього громадянина України.

На сьогодні курси духовно-морального спрямування мають максимальне навчально-методичне забезпечення. Створено та видруковано концептуальні засади вивчення в загальноосвітніх навчальних закладах предметів духовно - морально спрямування, програми, підручники, методичні посібники для вчителів, робочі зошити, хрестоматії для учнів з християнської етики та інших курсів духовно-морального спрямування.

І якщо у 2005 році не було жодної назви, яка б мала гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки» і відповідала б сучасним вимогам до навчальної літератури, то зараз їх кількість складає не один десяток. Наявні також електронні посібники.

Щорічно розробляються і доводяться до відома органів управління освітою на місцях, обласних (міських) інститутів післядипломної педагогічної освіти методичні рекомендації стосовно вивчення курсів духовно-морального спрямування у загальноосвітніх навчальних закладах.

Обласними (Київським та Севастопольським міськими, в АРК – республіканським) інститутами післядипломної педагогічної освіти щорічно проводяться курси з підготовки вчителів предметів духовно-морального спрямування (всього за даними з регіонів підготовлено більше 10 тисяч вчителів).

Постійно проводяться конференції, семінари, засідання «круглих столів», присвячені даній тематиці; конкурси, олімпіади (наприклад «Юні знавці Біблії», «Кришталева сова») для учнів та конкурс «Учитель року» для вчителів.

Вивчення християнської етики розпочалось в Україні з 1992 року, кількість навчальних закладів, де вивчаються курси духовно-морального спрямування зростає.

Для порівняння:

У **2004-2005** навчальному році предмети духовного спрямування вивчалися в Автономній Республіці Крим, 17 областях України, містах Києві та Севастополі (*тобто 20* регіонів з **27**).

Натепер курси духовно-морального спрямування вивчаються у всіх 24 областях України, Автономній республіці Крим, містах Києві та Севастополі.

Сьогодні учні мають можливість вивчати предмети за вибором: "Основи православної культури Криму", "Основи ісламської культури Криму",

«Християнська етика в українській культурі», «Основи християнської етики», «Культура добросусідства», «Світові релігії і культури світу», «Етика і психологія сімейного життя», «Етика: духовні засади» "Християнська етика", «Розмаїття релігій і культур світу», «Морально-етичне виховання», «Основи християнської моралі», «Дорога добра», «Дорога милосердя», «Дорога доброчинності», «Дорога мудрості», «Основи християнської культури», «Основи православної етики», «Основи православної культури», «Біблійна історія та християнська етика», «Православна культура Слобожанщини», «Історія релігій», «Історія релігій світу і духовна культура», «Традиція єврейського народу» та ін.

Міністерством освіти постійно проводяться семінари, конференції, засідання «круглих столів» з даної тематики. Так, наприклад, 12-13 березня 2013 року в м. Дніпропетровську відбувся Всеукраїнський науково-практичний семінар «Люди́нотворчий потенціал курсів духовно-морального спрямування».

На ньому було обговорено шляхи вирішення завдань духовно-ціннісного розвитку особистості засобами курсів духовно-морального спрямування та форм їх реалізації в освітньому просторі.

В роботі семінару взяли участь представники 20 областей України. Учасники семінару відзначили, що гармонійний розвиток суспільства зумовлений в тому числі і наявністю відповідної духовної основи шкільного життя.

Наказом Міністерства освіти і науки України (№ 437 від 26.07.05) було передбачено, починаючи з 2005/2006 навчального року, у 5-6 класах вивчення предмета етика, або предметів морально - етичного спрямування за вибором учнів.

Варто зазначити, що цей пункт було введено за наполяганням органів управління освітою західних областей, де на той час вивчалась християнська етика як обов'язковий курс. У впровадженні курсу світської етики освітяни цих областей вбачали своєрідну загрозу вивченню курсу християнської етики.

У наступному **2013/2014** навчальному році курс «Етика» буде вивчатись у 6 класі за рахунок інваріантної складової, а у 5 класі за рахунок варіативної складової Типових навчальних планів.

Міністерство чимало зусиль щодо посилення ефективності духовного виховання учнівської молоді. Але при цьому варто зазначити, що надзвичайно важливу роль у цьому плані відіграють також органи місцевого самоврядування.

Як показує досвід, найбільший ефект впровадження цих курсів є у тому випадку, коли є відповідні рішення органів місцевого самоврядування. Тоді немає проблем ні з виділення годин з варіативної складової, ні з перепідготовкою вчителів, ні із закупкою підручників та посібників для школярів.

Викладання предметів духовно-морального спрямування в загальноосвітніх навчальних закладах можлива лише за умови письмової згоди батьків та за наявності підготовленого вчителя. Відповідно до Закону України „Про загальну середню освіту” викладати навчальний предмет „Етика” та факультативні курси морально – етичного спрямування можуть особи, які мають вищу педагогічну освіту та документ про проходження відповідної курсової підготовки. Підготовка вчителів курсів духовно-морального спрямування здійснюється в низці вищих навчальних закладів країни або на курсах підвищення кваліфікації педагогічних кадрів при обласних інститутах післядипломної педагогічної освіти.

Рекомендуємо також такі Інтернет сайти

- www.mcgill.pvt.k12.al.us – дослідження християнської культури
  - www.aboutislam.ws - сайт, який розкриває основні положення ісламу
- ++++ (ще додамо)